

se entiendo, que el da ninguna de aquellas cosas que pertenescen al señorio del Reyno (6) señaladamente, assi como moneda, (7) o justiecia de sangre. (8) Mas si todas estas cosas fueren puestas, e otorgadas (9) en el preuilejo de la donacion, estonce bien passaria al logar, o a la persona, a quien fuesse fecha tal donacion; saluo ende, que las alçadas (10) de aquel logar deuen ser para el Rey que hizo la donacion, e para sus herederos; e deuen fazer guerra, e paz (11) por su mandado. Otrouo dezimos, que todo ome puede fazer donacion, por carta, o sin ella, dando quanto

quisiere, para facar catiuos, (12) o para refazer alguna Eglefia, (13) o casa derribada; e por docte, o por donacion que se faze por razon de casamiento. E aun dezimos, que si algund ome quisiere fazer donacion a alguna Eglefia, o a logar religioso, o a Ospital, que lo puede fazer sin carta. Pero si quisiere dar a otro ome, o a otro logar, puedelo fazer sin carta, fasta quinientos maravedis de oro. (14) Mas si quisiere fazer mayor donacion (15) de lo que es tobredicho en esta ley, lo que fuesse dado demas, non valdria. Fuera ende, si lo fiziesse con carta, e con sabiduria (16)

(6) Del reyno. Quæ sunt ista, habes hic, & in leg. penul. tit. 15. part. 2. & ibi dixi.

(7) Moneda. Intellige, & declara. ut in dist. leg. pen. tit. 15. part. 2.

(8) De sangre. Est ergo de regalibus merum imperium, ut hic vides, & dicit Odra. consil. 252. quod communiter dicitur per legistas merum imperium adhzere ossibus principis, quod nullo modo potest se abdicare, & fuit dictum quorundam antiquorum, ut refert Joan. Andr. in dist. 15. addit. ad Spec. in verb. pastoralis, tit. de iurisd. omnium iudicum.

(9) Otorgadas. Habes hic, quod Rex potest alicui concedere ea, quæ sunt regalia, & idem habetur in dist. leg. pen. tit. 15. 2. part. quod nota, nam Lucas de Penna in leg. contra publicam, C. de re milit. lib. 2. super hoc latè institit, quod Rex non possit concedere regalia in perpetuum; imò neque ad tempus, nisi ille cui concederetur, esset multum proba persona, & utilis Regno, quod tamen talis concessio ad vitam Regis concedentis tantum valeat, habes in dist. leg. penul. secundum quam ista est limitanda, & vide quæ dixi in leg. 10. titul. 18. 3. partit. in concessione vero meri imperii, vide quod habetur in dist. leg. 2. titul. 9. lib. 5. ordin. regal. ubi & de donationibus castro-rum. & villarum, & autem is qui reperitur in possessione regium, de quibus hic cogitur ostendere titulum suæ possessionis, videas per Lucam de Penna ubi supra, quod sic, & intelligit, & limitat Lucas de Penna ubi supra, quando lis est cum Rege, vel ad eius petitionem instatur, ut ostendatur titulus: secus si questio sit inter privatos.

(10) Que las alçadas. Adde L. pen. tit. 15. part. 2. & quæ dixi in leg. 22. tit. 13. ead. part. in gloss. super verbo, o le embargassen, & quæ habentur in cap. venientes de iurejurandi.

(11) Guerra, e paz. Adde L. pen. tit. 15. part. 2. & quæ dixi in dist. leg. 22. tit. 13. ead. part. in gloss. super verbo, o no le fiziesse buesle.

(12) Para facar catiuos. Adde L. pen. C. eod. & L. fin. C. de iure dor. & autent. eo decursum, C. de donat. ante nupt. ubi isti habentur.

(13) Eglefia. Approbat opinionem Pilei glossato. de qua per Joan. Andr. in addition. ad Spec. tit. de instrum. edition. §. porro, super verbo illud, quam ibi sequitur ipse, & eandem opin. tenet Bart. in leg. illud, C. de Sacrosanct. Eccl. sed Bald. in dist. leg. illud, tenet opinionem contrariam, scilicet, quod donatio facta Eccl. ultra quincentos aureos, exigit insinuationem, & videtur de mente gloss. in leg. sancimus in princ. super verbo quingentorum, C. eod. & istam opin. tenet etiam Salic. & Paul. de Cast. in dist. leg. illud, ideo tene menti istam L.

(14) De oro. Arbitror esse castellanos aureos hujus regni, quod patet ex his que notat Paul. de Cast. in leg. quicumque. col. C. de seruis fugiti. & in leg. fin. in princ. ubi in individuo loquitur de istis quincentis aureis, C. comm. de legat. & ex his que notat Joan. de Plat. in leg. quoniam, C. de suscept. & archa. lib. 10. & in rubr. C. de veter. nu-

mis po. lib. 11. & Abb. in capit. conquarente, de offic. ordin. adde quæ dixi in leg. L. 2. tit. 11. 3. part.

(15) Mayor donacion. Sed quid si fiat p. ctum de non petendo aliquid debitum excedens dictam summam; an egeat insinuatione? Joan. Andr. in addition. ad Speculat. tit. de instrumentorum editione §. porro, in additione magna tenet, quod non, & Salic. in leg. creditor. C. de p. d. h. gloss. tamen tenet contrarium in leg. si qui obligatio. ff. de regul. jur. & Bart. in leg. modestinus, ff. de donation. & est magis communis opin. secundum Alexan. in dist. leg. creditor. ubi Jaso. & Socin. quid autem si quis remittat pecuniam caducitatis, an egeat insinuatione? Vid. Bald. quod non in c. 1. in princ. quid juris si post alien. vassa feud. redeme.

(16) Con carta, e con sabiduria. Non ergo sufficeret presentia tabellionis, & testium: sed requiritur etiam presentia iudicis ultra notarium: ita dicit Paul. de Cast. in leg. aha. ff. de re iudica. & sequitur ibi Alexan., & ante eos hoc tenuerunt Cin. & Bald. in leg. fin. C. qui admitti, quos ipsi non allegant, ubi etiam tenet Jaso. dicens se ita consuluisse, & dicit Paul. de Cast. in dist. leg. aha. quod si aliud diceretur omnia iura loquentia, de insinuatione essent inania, cum de qualibet donatione conficiatur instrumentum, & quotidie praticatur in isto Regno, ut quando donatio excedit 500. aureos, insinuatur coram Iudice, & opponitur in palatiis de isto defectu, neque unquam fuit receptum, ut sufficeret instrumentum Notarii: dicendum est tamen, quod donatio sic excedens, si fiat in actu coram Iudice, sufficit, cum acta desiderant Iudicis presentiam, ut in dist. leg. aha, & in leg. sine apud acta, C. de transactio. & hinc est, quod inventarium, quod fit apud acta, dicitur insinuatum, Bald. in authent. si omnes in fin. C. si se, ut ab hac re abhineat; si tamen extra acta fiat donatio, & si fiat cum tabellione, & testibus, vel cum testibus, requiritur, quod postea illa donatio insinuetur coram Iudice: quia insinuatio fit, non solum cum presente Iudice fit donatio: sed etiam si post factum instrumentum donationis Iudici intimer, ut probatur in leg. donatio. C. eod. & ibi Ang. & eod. tit. L. in hac, ubi etiam notat Bald. & Ang. Et comprobatur ex notatis per Joan. Andr. in tit. de instrumentorum editione, §. porro, in additione magna super verbo subscribas. Sed quid si tabellio, coram quo conficitur instrumentum donationis, esset Judex, & tabellio. Vid. Alexan. consil. 157. vol. 2. incipit, viso instrumento donationis, col. 1. & 2. ubi tenet, quod tunc suffinebit tabellio vicem duorum, & coram ipso sufficit insinuari, ex quo est Iudex, sed an requiritur, quod Judex approbet expresse donationem, vel sufficit, quod tantum sibi intimer? Gloss. in autb. ut non fiant pignorationes, §. illud quoque, collat. §. in verbo testis monumentorum, tenet quod requiritur expressa Iudicis approbatio, & per istam gloss. ita tenet Guiliel. in leg. illud, C. de Sacrosanct. Eccl. qui etiam dicebat in insinuatione, requiritur causæ cognitionem: ne donans decipiat, C. eod. leg. data, & potest, & debet interrogari de causis, quod patrimonium suum sic exhaurit, & dicit Guiliel. recitat Bald. in leg. si consulo ff. de adoptio. l. lectu. 2. col. versic. tercia questio. con-

Circa va
lorem ho
rum 500.
marageti
nonum li
Mome Na
yon lig.
No. n. 22.
ubi poro
ahawae
nie vale
ro 2628.
p. dia 8.
n. 2. in
non
Escobar
t. 2. con
pue. 25.
pon tot.
Herm.
n. 2. glo.
hujus ver
bi

del mayor Judgador de aquel logar, (17) do fiziesse la donacion.

L E Y X.

Como por razon de desconociente se puede revocar la donacion.

Desconocientes son los omes, a las vegadas, contra aquellos que les dan algo, o les fazen alguna gracia; (1) e por ende touicron por bien los Sabios antiguos, que non fincasen sin pena, e establicieron quatro razones, que por qualquier dellas, deue perder la cosa que le fue dada. La primera es, quando aquel que rescibe el donadio, es desconociente contra aquel que gelo faze; faziendolo gran deshonra de palabra, (2) o acuellandolo de algund yerro, (3) por que ouiesse de rescibir muerte, o perder

Partida V.

contrarium tamen tenet Bart. in leg. Modestinus, ff. de donat. & Bald. in dist. leg. illud, dicit de hoc esse calum in leg. fin. C. de pra. decurio. lib. 10. qui text. hoc non bene probat: quia non loquitur, ubi donatio esset excessiva, & quod illa lex hoc non probet, licet rationem non assignet, dixit Joan. de Pla. in leg. 1. C. de apobis publici. lib. 10. in fin. prime col. seu prin. 2. opinio Bart. & aliorum, quod non requiritur, decretum videtur probari hic, cum dicit, con sabiduria, uno tamen casu procedere potest opin. gloss. & Guiliel. Gilicet, quando insinuatio esset contridicta per aliquos oppositores, veluti conjunctos donanti, qui dicerent ex levitate, vel ex turpi causa fidam esse donationem, ut declarat Bald. quem vid. in leg. nec quicquam, §. ubi decretum 1. col. 2. ff. de offic. pro consul.

(17) Del mayor judgador de aquel logar. Nota hanc legem declarantem coram quo Iudice debet fieri donationis insinuatio, de iure communi non erat ita clarum, ut in leg. in hac, C. eod. & in autent. de defenso. civit. §. nulla, & not. Joan. Andr. in dist. addition. ad Specul. de qua in gloss. procedenti.

L E X X.

Propter ingratitudinem donatarii commissam vituperando, vel de crimine capitali, aut famoso: vel ex quo si probatur, perderet donator majorem partem bonorum accusando, vel percutiendo: aut magnum damnum in bonis inferendo: siue mortem donatoris tractando, reuocat donacionem: sed si post donationem facti in filio, mater secundo nubuit, non reuocat donationem, nisi filius de ejus morte laboret: vel si percutit eam: seu ut ipsa perdat majorem partem bonorum laboret, & si donator vivens non fuit conquestus de gratitudine ad reuocandam donationem, ejus heredes non possunt hoc facere, hoc dicit.

(1) Alguna gracia. Quid si doneur propter benemerita? Videtur, quod non reuocetur, cum illa non sit proprie donatio, ut in leg. aquilius, ff. de donat. & facit L. si pater 34. §. 1. eod. tit. ubi gloss. & gl. hoc etiam vult in leg. fin. C. de reuocan. donation. & tenet Abb. in c. fin. de donat. col. pen. in contrarium tamen arguit Bal. in c. 1. col. pen. vers. dicit Dominus Jacob de Ravenna, quod demerita ultima magis præponderant, quam merita precedentia, qui ultima culpa nocet, L. si & per emptorem, §. ff. de action. empt. sed tene, quod prædixi: quia probatur in dist. leg. si pater, §. 1. ubi gloss. hoc tenet, & adde Jaso. in leg. ex hoc iure, col. 13. in secundo effectu obligationis antidotalis, ff. de iusti. & iure, & nota etiam, quod dos data non reuocatur prætextu ingratitudinis per patrem, secundum Bal. in leg. fin. col. 3. C. de dotis promiss. Bal. & Imol. in leg. post dotem, col. 7. ff. solut. matr. Jaso. in §. fuerat, col. 22. insit. de abion. quod in parte verum videtur, eo quia tenetur ad dotandum, L. qui liberos, 19. ff. de ritu nupt. & sic non potest dici gratia, in extraneo tamen cum sit gratia, & donatio factum respectu mulieris dotatæ, videtur contrarium dicendum, ad hoc faciunt, quæ dixi supra eodem leg. 8. in gloss. super parte diste, quid autem si in aliqua

algund miembro, o cayesse en enfamamiento, o perdieffe la mayor partida de lo suyo, si le fuesse prouado: ca, como quier que otro alguno pueda dezir contra la persona del que faze el donadio, non lo puede dezir, ni deue, el ome que rescibe el algo del. La segunda es, faziendolo tuerto de fecho, metiendo maros yradas (4) en el. La tercera es, faziendo grand daño (5) en sus cosas. La quarta es, si se trabaja en alguna manera de su muerte. Mas si muger alguna, (6) auiendo fijo de su marido, despues de la muerte del faze donacion (7) al fijo, e se casa con otro; como quier que diximos de suso, que son quatro razones, por que puede ome reuocar la donacion, en tal caso como este non son mas de tres. El primero es, si despues de la do-

disposicione majoriæ caveatur, prout aliquando fit, quod inobediens patri, vel possessori majoriæ priuatur successione, an procedat etiam in illo inobediente, qui non primo loco, sed ulteriori sperabit succedere, vide text. in leg. fin. de bonis liber. & facit L. titius, & ibi Bartol. ff. de testam. milit. quod non: quod forte potest limitari, nisi sit nepos major, cum ille in omnem casum, cessante morte ejus, vel culpa, debet succedere, sicut L. vno. 2. 7. ff. de bonis liber. & leg. si quis incesti. C. de incest. nupt. & vide in leg. diui fratres, 17. ff. de iure patron.

(2) De palabra. Ita intelligebat Joan. Andr. in c. fin. eod. titul. nam de personalibus iniuriis statim subdit, & idem die si eum fugauit, vel carceratum tenuit etiam sine manus iniectione, secundum eum, & Alberic. in leg. fin. C. de reuocan. donat. & per istam leg. & per dist. cap. fin. C. de reuocan. donat. & per istam leg. & per dist. cap. fin. C. de reuocan. donat. motus per verbum, effundat positum in dist. leg. fin. (3) Acusandole. Tene menti, nam non reperies hoc ita expressum de iure communi, & vide L. qui cum maior. §. si libertus, ff. de bonis liber. & in alii §. illius leg.

(4) Manos yradas. In dist. leg. fin. & capital. fin. dicit impias manus, & sic non procederet hoc, si se defendendo, vel alias percuit donatorem, ut in capital. ad aures, & in capit. in quibusdam de penis, & in capit. si vero, §. penultim. & in fin. de sententia excommunicationis, & tenet Joan. Andr. in dist. capitul. fin. idem si iocose secundum eum, qui & subdit idem esse si ignorauit illum esse donatorem, cum ingratitudo in ignorante notari non possit. L. si ignorans, ff. loca. capit. si vero 2. de sententia excommunicationis, habebit tamen locum secundum eundem, hæc lex, & si manu propria non percuit, sed per alium percuit faciat, capitul. si quis suadens 17. questione quarta, juncto capit. L. mulieres in fin. de sententia excommunicationis, & idem dicit, si non manu, sed pede percuit.

(5) Grand daño. Procedit etiam si non fiat in tota substantia, vel majori parte: quia & in minori potest grave damnum inferri, unde hoc erit in arbitrio iudicis, secundum Joan. Andr. in dist. capit. fin. col. fin. & dicit probari in capit. pen. eod. tit. & quid si damnum non fuit sequutum: fuit tamen attentatum? Joan. Andr. ibi inclinatur, quod isto casu non habeat locum illa pena reuocationis, neque obstat littera sequentis casus, quia ipsa illatio periculi ibi est delictum consummatum.

(6) Alguna. Concord. autb. quod mater, C. de reuocan. donat.

(7) Donacion. Quid si promissit de non reuocando, etiam prætextu ingratitudinis, vid. quæ dixi in leg. 67. tit. 18. part. 3. & quid si fuerint plures donatarii unus rei indiuidue, an commissæ ingratitudine contra unum tantum reuocetur donatio in totum, vi. in arg. leg. si quis hac leg. §. quotiens, & ibi gloss. ff. qui, & a quibus, & per gloss. & Alberic. C. de liber. & eorum liber. L. 2.

donacion se trabajo de la muerte de la madre. El segundo, si metiere en ella manos yradas. El tercero es, si se trabaja de fazerle perder todos sus bienes, o la mayor partida dellos. E por qualquier destes tres casos sobredichos, puede tal madre revocar la donacion que ouiesse fecho a su hijo. Estas razones de desconoscencia, que dezimos en esta ley, pueden poner, e razonar, aquel que hizo la donacion. E si el se callare ende en su vida, sus herederos (8) non la pueden retraer, nin querellar despues.

(8) *Sus herederos.* Adde *dist. leg. fin. C. de reuo. don. & c. fin. isto tit. & L. 1. & L. his solis, ubi Bald. C. de reuo. dona. & facit L. omnimodo in princ. C. de inoffi. testa. & L. non tantum, §. si emancipatus, ff. de bono. posses. contra tab. L. 1. in fin. ff. ad syla. L. 2. & L. divi fratres, ff. de iure patro. L. proculia, ff. de probat. limita nisi donator conqueit, dum vixit L. que a patre, C. de restitu. mili. vel injuriam ad animum revocasset, L. fin. C. de injur. vel coepisset, vel preparasset se ad revocationem, vel dum venisset ad movendum huiusmodi litem mortuus est, L. posthumus, §. fin. ff. de inoffi. testa. L. sanctimus in fin. C. cod. tit. item limita nisi ex pacto apposto, vel alias propter talem ingratitudinem, donatio revocatur ipso iure, nam tunc transit in heredem, etiam quærela non preparata, quia injuria, quæ trahit secum executionem, transit in heredem, ut notatur in leg. 3. §. quod ait prator, ff. quod quisque jur. & tenet in terminis Bald. in §. insuper, col. fin. verfic. ex his etiam, de prohibi. seu. aliena. per Freder. & sequitur Floren. in d. h. c. fin. ubi vid. Joann. de Imol. col. 6. ad fin. nititur impugnar hoc dictum, præcedens tamen opinio est verior, & communis, quam & tenet Bart. in d. h. leg. 1. ad fin. prima col. ff. de priva. delictis Alvarotus, & Card. Alex. in d. h. §. insuper, Soci. consil. 66. col. penult. tertio, limita etiam si donator ignoravit causam ingratitudinis, vel si scivit, non habuit tempus competens ad agendum, arg. c. cum in veteri. de electio. & c. fin. de donatio. & ejus, quod notat gloss. in leg. fideicommissum, C. de fideicommiss. & in leg. severo, C. de his quibus, ut indig. secundum Joan. Andr. & Abb. in d. h. c. fin. super gloss. fin. item limita, & intellige istam L. in hoc, quod dicit, quod sit opus, quod donatio revocatur propter ingratitudinem in donacione perfecta, & alias irrevocabili, si enim de sui natura effect revocabilis usque ad mortem, ut illa qua fit per viam majoræ, vel donacionis in tertia bonorum juxta LL. regni, tunc videtur, quod ipso jure revocetur, arg. leg. 3. §. fin. ff. de adimen. lega. limita tamen hoc nisi prælegatum, seu donatio revocabilis haberetur loco institutionis, quia tunc necessaria esset exhereditatio in filio: quia quando prælegatum, seu divisio bonorum facta per patrem, est ita magna, quod videtur succedere loco institutionis, seu hereditatis relicte, judicatur tanquam institutio, non tanquam legatum. Bart. in leg. Marcellus, ff. ad Trebel. & nota, quod in casu, quo revocatur, licet superveniat postea calamitas magna filio, ex quo diceretur pater miserus filio, non tamen reintegratur donatio. L. non putavit, §. si quis emancipatum, ver. post liminio autem, ff. de bono. posses. contra tabul. An autem contra heredem donatarii ingrati possit donator Agere; gloss. in d. h. cap. fin. videtur velle, quod non ex quo tacuit donator in vita donatari, & idem vult gloss. fin. in d. h. leg. fin. & sequitur ibi Cin. Bald. Angel. Joan. Andr. & Abb. in d. h. c. fin. nam ista actio dicitur quasi actio injuriarum, que tendit ad vindictam: igitur si non fuit intentus, neque competit contra heredem, neque heredem. L. cum emancipatus, §. emancipatus filius, ff. de colla. bono. & quod notatur in leg. si ille, ubi Joan. de Plat. C. de decurio. lib. 10. Incontrarium tamen facit, quod habetur in leg. fin. C. de adulter. de muliere decedente ante mortem quæstionem*

LEY XI.

De las donaciones que hacen los omes seyendo enfermos; qualen deuen valer, e quales non.

Las vegadas fazen los omes donaciones, (1) estando cuytados en enfermedades, o temiendo otros peligros, de que non cuydauan estorcer: e porende queremos aqui fablar de las tales donaciones. E dezimos, que la donacion que ome haze, de su voluntad, estando enfermo, temiendose de la muerte, (2) o de otro peligro, que vale. (3) Pero tal donacion como

adulterii, quod nihilominus marito competat jus contra heredem mulieris, & solve, ut per Joan. de Imol. in d. h. cap. fin. col. 7. ex cuius dictis collige, quod si donatario non fuisset res tradita, sed promissa, tunc poterit exceptione se tueri donator contra heredem donatarii.

L E X XII.

Donatio causa mortis infirmatur, si donatarius moritur antequam donans, aut penitet donantem: aut si conualescit de infirmare, & donatio causa mortis fieri potest ab eo, qui habet testamenti facultatem, & debet fieri coram quinque testibus, & filiusfamilias licet non possit facere testamentum, potest facere donacionem causa mortis de parentis consensu, item non tenet donatio vi, vel metu facta, hoc dicit.

(1) *Donaciones.* Nota tamen, quod appellatione donacionis non semper venit donatio causa mortis: quia non est propriè donatio, L. 1. §. 1. ff. eodem, unde dicit, quod si istud verbum ponatur permixtivè, tunc non includitur donatio causa mortis, L. si filius, ff. eodem, si vero ponatur prohibitivè, ut si statutum dicit, quod mulieres non possint donare, tunc includitur donatio etiam causa mortis, Bald. in cap. 1. in princ. nume. 26. de prohib. feud. alien. per Freder. & facit ad legem regni prohibentem mulierem contrahere sine licentia viri, quod neque possit donare causa mortis. Incontrarium tamen facit, L. final. C. de donat. causa mortis forte potest dicit, quod ista donatio fiat pacto, vel stipulatione: quia tunc accidit magis contractui, quam ultimæ voluntati: exigatur mariti consensus: si vero fiat sine pacto: quia tunc magis accedit ultimæ voluntati, non exigatur, hæc distinctio colligitur ex dictis Bald. in leg. 1. C. de donat. caus. mort. & quod donare sit contrahere, vide L. si donacionis, & ibi gloss. C. quod metus caus.

(2) *De la muerte.* Debet enim in donacione hæc fieri mentio mortis, vel periculi, ut dicatur donatio causa mortis, neque enim eo ipso, quod moriens donet, videtur donare causa mortis, ut in leg. Seta, §. final. ff. de donat. causa mortis, ita dicit Azo. C. cod. in summa, si tamen ex actis de hoc constaret, staremus certo, ut notat Bartol. in leg. que dotis, columna 2. ff. de soluto matrimonio, & in dubio ubi fit mentio mortis, præsumitur donatio causa mortis, ut in d. h. leg. Seta, §. final. L. Seta, ff. de dote prælega. gloss. in leg. mortis causa, §. Titia, ff. de donat. causa mortis. Cin. & alii in leg. 2. C. de iure dot. & vid. in materia text. not. in cap. de his de sepultur. & Alexan. consil. 81. volumine primo, & consil. 14. eodem volumine, & consil. 78. volumine 4. incipit vifis, quæ legantur, & consil. 81. primo volum. & Soci. consil. 53. volum. 1. & consil. 232. secundo volum. in donacione causa mortis facta per eum, qui de propria vita desperavit, tacite intelligitur conditio, si de illa infirmitate decesserit, licet fecus sit in hæredis institutione, secundum Bald. in leg. final. C. de posthu. hered. institutendis, & hæc verba, dono tibi post mortem meam, vel, utere bonis meis post mortem meam: an inducant donacionem causa mortis, vel inter vivos? Vid. Bald. in leg. si mortis, & in leg. in donationibus, C. ad leg. falcid.

(3) *Que vale.* Sed an transeat dominium sine traditione, vid. Bald. in leg. si mortis, C. ad leg. falcid.

esta puede ser reuocada, en tres maneras. (4) La primera es, si se muere ante aquel a quien es fecha, que el otro que la hizo. La segunda es, si aquel que la hizo, guarefca de aquella enfermedad, o estuerce de aquel peligro, por que se muoua a fazer la donacion. La tercera es, si se arrepiente ante que muera. Ca tal donacion como esta puede ser fecha por todo ome (5) que ha poder de fazer testamento: e deuefe fazer (6) delante cinco testigos, (7) a lo menos. E maguer diximos en el Titulo de los Testamentos, que el fijo que esta en poder del padre, non puede fazer testamento; (8) con todo esso bien puede fazer tal donacion como esta, con otorgamiento (9) de su padre: e sera valedera. E sobre todo dezimos, que si el ome fiziesse donacion, por premia que le fiziesse, o por miedo, (10) que ouiesse, que le matarian, que tal donacion como esta que non valdria.

TITULO V.

De las Vendidas, e de las Compras.

Vendida, e compra, es vna natura de pleyto, que vñan mucho a menudo los omes entre si, porque es cosa que non pueden escufar. Onde, pues que en el Titulo ante Partida V.

(4) *En tres maneras.* Adde §. primum institut. de donat. & leg. non omnis, ff. si certum petatur, leg. Senatus, de donatio. causa mortis, & repetit donator causa mortis fundum donatum cum fructibus. L. cum quis, ff. de condit. ob causam, & potest agere contra emptorem, qui emit à donatario eo vivente, secundum Bart. in leg. illud, §. 1. ff. de donat. causa mortis.

(5) *Todo ome.* Sed an minor, qui donat causa mortis, debeat jurare, ut valeat? Vid. Bald. sub dubio forte, quod sic, quando donat promittendo, in §. item sacrament. col. 3. de pace jura. firmam.

(6) *Fazer.* Et an donatio causa mortis requirat præsentiam donatarii, vi. gloss. que istam quæstionem disputat in leg. 1. C. de donat. caus. mort. & concludit, quod sic, sed distingue, ut ibi latius per Salic. post Di. & vide L. inter mortis, ff. eod. & quod notat Bald. in leg. 3. ver. modo formatur talis questio, C. qui testa. face. pos.

(7) *Cinco testigos.* Adde L. fin. C. de donat. caus. mort. sed an præsumatur donare inter vivos, quando non adhibuit tot testes, vid. Soci. consil. 232. volum. 2. incipit multum eleganter, col. 1.

(8) *Testamento.* Hodie per leg. Taur. §. potest filiusfamilias ætatis legitimæ condere testamentum.

(9) *Con otorgamiento.* Adde L. tam in §. 1. ff. de donat. causa mort. & limita, ut in c. licet de sepult. in 6. sed an exigatur mors utriusque partis, scilicet, & filii, ut isto casu donatio causa mortis confirmetur, gloss. dicit, quod sufficit mors solius filii, in leg. pen. C. de dona. caus. mort. super quod distingue latius, ut ibi per Bald. & Salic. vid. etiam Bart. in leg. 2. §. 1. ff. de donat. col. fin. & in leg. qui pretio, ubi gloss. ff. de donat. caus. mort.

(10) *Por miedo.* Adde L. si donacionis, C. quod metus caus.

TITULUS QUINTUS.

L E X I.

Est venditio unus modus pacti, quo multum homines utuntur cum partium consensu certo pretio inter ementem, & vendentem interveniente, hoc dicit.

deste fablamos de las donaciones, pleytos aqui dezir, de las vendidas, e de las compras. E mostraremos, que cosa es vendida. E quien son aquellos que la pueden fazer. E en que manera puede ser fecha. E de que cosas. E a quien pertenesce el pro, o el daño, de aquello que es vendido, si se empeora, o se mejora. E que cosas, e que pleytos son aquellos, que deuen guardar, e fazer, entre los que venden, e compran. E sobre todo esto mostraremos, por quales razones se puede desfazer la vendida, despues que es fecha.

L E Y I.

Que cosa es vendida.

Vendida, es vna manera de pleyto que vñan los omes entre si; e fazese con consentimiento de las partes, por precio cierto, (1) en que se auienen, el comprador, e el vendedor.

L E Y II.

Quien puede fazer vendida, e quien non.

Aquellos omes, dezimos, que pueden comprar, e vender, que son tales que se pueden obligar (1) cada vno dellos, el vno al otro. E porende, lo que vendiesse el padre al fijo que tiene en su poder, o el fijo al padre, non valdria; porque non pueden fazer obligacion entre fi. Ca, como quier que sean dos personas segun natura, segun derecho son contadas por vna. Mas

(1) *Por precio cierto.* Nulla enim est venditio sine pretio, ut hic, & in leg. 9. infra eod. §. pretium instit. de empt. & vend. ubi Joan. Fab. pulchre dicit, quod licet exhibeatur instrumentum, in quo venditor confiteatur se vendidisse certo pretio: non tamen declaratur non valere, neque sufficeret talis confessio, & idem si testes de venditione ita deponerent contra venditorem, licet secus esset contra tertium, ut notat Bal. in leg. 1. C. de rebus alien. non alien. & tradit Alexand. consil. 18. vol. 1. & Socini. consil. 208. vol. 2. col. 2. incipit vifis actis, & procedit ista lex, etiam si venditor dicat, quod vendit jure pretio: nam ex quo pretium non declaratur, non tenet venditio, secundum Joan. de Imol. in leg. sciendum, col. 2. ff. de verb. oblig. neque obligat L. si fundus, §. fin. ff. de pign. quia ille est casus specialis, sed an daretur hoc casu actio præscriptis verbis si emptor, vel locator fructus est res Azo. in summa. instit. de locotion. tenet quod sic §. qua de causa codit. quem refert, & sequitur Bal. in leg. contractus, col. 3. C. de fide instrum. & succederet tunc arbitrium boni viri in declarando pretium ex qualitate rei, ut declarat Bald. novel. in tracta. de dote. fol. 11. col. 1. in princ. Jaso. in leg. cum stipulatus, col. 7. in princ. ff. de verb. oblig. vid. tamen text. in leg. si merces in princ. ff. loca. & ego ex mente Azo. per dist. §. qua de causa instit. de locatio. intelligerem re vendita, nam consumpta, vel perempta in potestate emptoris: alias non succederet arbitrium boni viri in declarando pretium rei: sed pretium ejus usus, & commodi, quod emptor, quod nunc allegat defectum pretii, habuit ex illa re, cogita, quia Doctores non tangunt.

L E X II.

Hi possunt emere, & vendere, qui possunt ad invicem contrahere, & obligari: & ideo inter patrem, & filium in potestate constitutum, non valet venditio: quia una persona reputantur, nisi de Castrensi, vel quasi Castrensi peculio, hoc dicit.

(1) *Obligat.* Prosequitur dicta Azo. C. cod. in summa col. fin. ver. contrahitur autem venditio, vid. leg. 4. tit. 11. infra ead. part.